

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 14. november 2008
Kontor: Lovafdelingen
Sagsnr.: 2008-792-0698
Dok.: LOJ41469

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 49 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 21. oktober 2008.

Brian Mikkelsen

/

Lars Hjortnæs

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 49 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Ministeren bedes redegøre for foreneligheden af Danmarks brug af tidsbestemte foranstaltninger med EMRK.”

Svar:

1. Justitsministeriet har forstået spørgsmålet således, at der sigtes til tidsubestemte foranstaltninger, som efter straffeloven kan idømmes sindssyge mv. i anledning af et strafbart forhold. Reglerne herom findes i straffelovens §§ 68-70.

Efter straffelovens § 16 er personer, som på gerningstidspunktet var utilregnelige på grund af sindssygdom mv., straffri. Hvis en person frifindes for straf efter straffelovens § 16, kan der efter straffelovens § 68 fastsættes andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser.

Hvis gerningsmanden på gerningstidspunktet befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, som ikke er omfattet af straffelovens § 16, kan retten, hvis det findes formålstjenligt, efter straffelovens § 69 i stedet for at idømme straf træffe bestemmelse om foranstaltninger efter straffelovens § 68, jf. nedenfor.

Efter straffelovens § 68, 2. pkt., kan bl.a. anvendes foranstaltninger som tilsyn, bestemmelser vedrørende opholdssted eller arbejde, afvænningsbehandling eller psykiatrisk behandling mv. Hvis sådanne foranstaltninger ikke findes tilstrækkelige, kan det bestemmes, at den pågældende skal anbringes i hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller under tilsyn med mulighed for administrativ anbringelse eller i egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg.

Straffelovens § 68 a og § 69 a indeholder nærmere regler om længstetiden for foranstaltninger efter henholdsvis § 68 og § 69, som indebærer, at den pågældende skal anbringes i institution eller som giver mulighed for det. Efter § 68 a fastsættes en længstetid på 5 år for foranstaltningen. Efter § 69 a fastsættes også en længstetid på 5 år for foranstaltningen og herudover en længstetid for opholdet på institution, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. De nævnte længstetider kan under særlige om-

stændigheder forlænges med 2 år af retten efter anmodning fra anklagemyndigheden.

I sager om grov personfarlig kriminalitet (f.eks. drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse eller voldtægt) fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid, jf. straffelovens § 68 a, stk. 2, og § 69 a, stk. 2. I sådanne tilfælde indbringer anklagemyndigheden som udgangspunkt spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten 5 år efter afgørelsen, og herefter forelægges spørgsmålet i givet fald for retten mindst hvert andet år.

Efter straffelovens § 70 kan en person idømmes forvaring, hvis den pågældende findes skyldig i en række nærmere angivne alvorlige personfarlige forbrydelser (f.eks. drab, røveri eller alvorlig voldsforbrydelse). Det er yderligere en betingelse, at det må antages, at den pågældende frembyder nærliggende fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed, og at forvaring findes påkrævet i stedet for fængsel for at forebygge denne fare. Forvaring efter straffelovens § 70 er som udgangspunkt tidsubestemt, jf. dog nedenfor.

Anklagemyndigheden (statsadvokaten) fører kontrol med de idømte foranstaltninger, og for alle foranstaltninger efter straffelovens §§ 68, 69 eller 70 gælder, at anklagemyndigheden skal påse, at de ikke opretholdes i længere tid og i videre omfang end nødvendigt, jf. straffelovens § 72, stk. 1. Det er i den forbindelse forudsat, at statsadvokaten én gang årligt indhenter en erklæring fra den relevante afdeling/tilsynsførende myndighed om behovet for at opretholde foranstaltninger efter §§ 68 og 69. Anklagemyndighedens kontrol skal sikre, at foranstaltningen bliver ophævet, hvis behandlingsmæssige hensyn eller proportionalitetshensyn taler for det, eller hvis risikoen for recidiv ikke længere er til stede. Der kan således efter omstændighederne være pligt for anklagemyndigheden til at indbringe spørgsmålet om at opretholde foranstaltningen for retten før udløbet af længstetiden. Der henvises i øvrigt til Rigsadvokatens meddelelse nr. 5/2007 om behandling af straffesager vedrørende psykisk afvigende kriminelle og personer omfattet af straffelovens § 70.

Herudover har bl.a. både den dømte selv og den pågældendes bistandsværg (jf. straffelovens § 71) mulighed for at anmode anklagemyndigheden om at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af foranstaltningen for retten, jf. straffelovens § 72, stk. 2. Anklagemyndigheden skal i så fald snarest muligt indbringe spørgsmålet for retten. Tages en

sådan anmodning ikke til følge af retten, kan en ny anmodning ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra rettens afgørelse.

2. Ifølge Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5, stk. 4, har enhver, der berøves friheden ved anholdelse eller anden tilbageholdelse, ret til at indbringe sagen for en domstol, for at denne hurtigt kan træffe afgørelse om lovligheden af frihedsberøvelsen, og beordre den pågældende løsladt, hvis frihedsberøvelsen ikke er lovlig.

Det følger af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, at personer, hvis frihedsberøvelse er begrundet i forhold, der kan ændre sig med tiden, f.eks. hvis frihedsberøvelsen er begrundet i den pågældendes mentale tilstand eller det forhold, at den pågældende anses for at udgøre en fare for andre, skal have mulighed for at få prøvet lovligheden af den fortsatte frihedsberøvelse med rimelige intervaller, jf. f.eks. *Thynne, Wilson og Cunnell mod Storbritannien*, dom af 25. oktober 1990.

Hvis den omhandlede straf eller foranstaltning også indebærer frihedsberøvelse af en vis mindste varighed, indtræder kravet om domstolsprøvelse med rimelige intervaller først ved udløbet af mindsteperioden, jf. *Silva Rocha mod Portugal*, dom af 15. november 1996.

Domstolen har ikke i sin praksis opstillet en absolut grænse for, hvad der må anses for rimelige intervaller, da det vil afhænge af en konkret vurdering. Til illustration kan dog nævnes dom af 26. september 2000 i sagen *Oldham mod Storbritannien*, hvor Domstolen fandt det i strid med artikel 5, stk. 4, at klager, som var idømt en kombinationsdom bestående af en tidsbestemt sanktion og en form for forvaring, der efter udløb af den tidsbestemte sanktion gav mulighed for frihedsberøvelse på ubestemt tid af præventive grunde, ikke inden for et toårigt interval havde mulighed for at fremsætte begæring om domstolsprøvelse af den fortsatte frihedsberøvelses lovlighed.

Som det fremgår ovenfor under pkt. 1, følger det af straffelovens § 72, stk. 1, at anklagemyndigheden skal påse, at foranstaltninger efter straffelovens §§ 68, 69 og 70 ikke opretholdes i længere tid og i videre omfang end nødvendigt. Endvidere har den dømte og den pågældendes bistandsværgemulighed for at anmode anklagemyndigheden om at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af foranstaltningen for retten, jf. straffelovens § 72, stk. 2, medmindre retten har afvist at tage en sådan anmodning til følge mindre end et halvt år tidligere.

Anvendelsen af tidsbestemte foranstaltninger efter straffelovens §§ 68-70 findes på den baggrund ikke at være i strid med konventionens artikel 5, stk. 4.

For så vidt angår Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3 om forbud mod tortur, umenneskelig eller nedværdigende straf, har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol generelt udtalt, at det ville rejse spørgsmål i forhold til bestemmelsen, hvis der ikke blev taget hensyn til udviklingen hos unge lovovertrædere, der var idømt en sanktion, der i princippet indebar, at de skulle sidde frihedsberøvet resten af livet, jf. bl.a. *Hussain mod Storbritannien*, dom af 21. februar 1996, ligesom Domstolen ikke har udelukket, at en straf af fængsel på livstid uden håb om prøveløsladelse eller lignende under særlige omstændigheder ville kunne rejse spørgsmål i forhold til artikel 3, jf. *Léger mod Frankrig*, dom af 11. april 2006.

Af de ovenfor nævnte grunde findes der imidlertid ikke at være holdepunkter for at antage, at anvendelsen af tidsbestemte foranstaltninger efter straffelovens §§ 68-70 er i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3.